

Η πρόκληση της Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας ως Αναπτυξιακού Εργαλείου για την Ενδογενή Παραγωγική Ανασυγκρότηση*¹

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, Μαθηματικός - Μηχανουργός.
Ιδρυτικό μέλος του Ινστιτούτου Ενδογενούς Παραγωγικής Ανασυγκρότησης.

Περίληψη

Στην Ελλάδα σήμερα η οικονομική, και όχι μόνο, κρίση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοναδική ευκαιρία, για να εξετάσουμε τις πραγματικές αιτίες της «κακοδαιμονίας» μας προκειμένου να σταθούμε στ' αλήθεια στα δικά μας πόδια, δηλαδή στη δική μας παραγωγική υπόσταση και αυτοδυναμία.

Η μικρή ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής, καθιστά εφικτή τη συγκρότηση ενός εναλλακτικού παραγωγικού τομέα τεχνολογικής αιχμής, μικρού μεγέθους σε παγκόσμια κλίμακα, υψηλής τεχνογνωσίας και τεχνολογικής αιχμής, που εκμεταλλεύεται τις ρωγμές και τα κενά του μαζικού μοντέλου.

Η Ελλάδα είναι σήμερα σε απολύτως πλεονεκτική θέση σχετικά με άλλες χώρες που «αδυνατούν» λόγω μεγέθους και εφαρμοσμένης βιομηχανικής αντίληψης αιώνων.

Είναι ένας δρόμος, που δεν αφορά καθόλου μεγάλα κεφάλαια και ξένες επενδύσεις, αλλά αντίθετα θα προκύψει από την ίδια τη κινητοποίηση των μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων, προκειμένου να διεκδικήσουν τη δημιουργία νέου πλούτου, σαν κατ'εξοχήν δικό τους ζήτημα.

Ο Δείκτης της Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας οφείλει να είναι το βασικό εργαλείο κάθε αναπτυξιακού σχεδίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

¹ ***Ευχαριστίες.** Οι προτάσεις που αναφέρω στο κείμενο αυτό, δεν είναι προϊόν κάποιας ιδεολογικής εμμονής αλλά προκύπτουν από την επαγγελματική μου εμπειρία στον βιομηχανικό -μεταποιητικό κλάδο, και γενικότερα σε αυτό που ονομάζουμε «επιχειρείν» στην Ελλάδα, για μια περίοδο που ξεπερνάει τα τελευταία 30 χρόνια.

Οι προτάσεις αυτές δεν θα υπήρχαν χωρίς την πολυετή συνεργασία με τον φίλο μου Ανδρέα Κυράνη, αρχιτέκτονα μηχανικό. Κατά την διάρκεια των μεταξύ μας πολύωρων συζητήσεων αναπτύχθηκαν και διασαφηνίστηκαν πάρα πολλές έννοιες περί της σύγχρονης τεχνολογίας, της μαστορικής και γενικότερα της ενδογενούς ανάπτυξης σύμφωνα με τα ιδιαίτερα παραγωγικά χαρακτηριστικά του τόπου μας. Η κοινή μας πορεία και επεξεργασία σε πάρα πολλά κείμενα με θέμα την Ενδογενή Παραγωγική Ανασυγκρότηση, είναι φυσικό να με οδηγήσει εκ των πραγμάτων, στη χρησιμοποίηση πολλών αναφορών και εκφράσεών του στα κείμενά μου.

Οφείλω την ευγνωμοσύνη μου στον ομότιμο καθηγητή Θεμιστοκλή Ξανθόπουλο, ο οποίος μας ενθάρρυνε και στήριξε το εγχείρημά μας περί της ανάδειξης της αναγκαιότητας του ενδογενούς δρόμου ως του μοναδικού για την ανάπτυξη του τόπου και την ευημερία του λαού μας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον φίλο μου και ομότιμο καθηγητή Βαγγέλη Πισσία, του οποίου η ενεργή παρουσία, συμμετοχή και επιμονή του, οδήγησε, εκτός των άλλων, στη δημιουργία του Ινστιτούτου Ενδογενούς Παραγωγικής Ανασυγκρότησης -ΙΝ.Ε.Π.Α. ΙΝ.Ε.Π.Α. <http://endogenis.blogspot.gr>.

Τέλος οφείλω τις ευχαριστίες μου στην καθηγήτρια Ζωή Γεωργαντά, μέλος του ΙΝ.Ε.Π.Α, η οποία και στήριξε έμπρακτα τις προσπάθειές μου για την ανάδειξη της εγχώριας προστιθέμενης αξίας ως πραγματικού αναπτυξιακού εργαλείου για την Ενδογενή Ανάπτυξη, καταθέτοντας τις εμπειρίες της από την πολύχρονη επαγγελματική της εμπλοκή στην επεξεργασία στοιχείων περί την προστιθέμενη αξία είτε στην Ελλάδα, είτε στις Ηνωμένες Πολιτείες.

1. Που πατάει αυτός ο τόπος; - Ποια είναι η ταυτότητά του;
2. Σύγχρονη Τεχνολογία και Μεταποίηση στην Ελλάδα.
3. Εθνική Ανεξαρτησία και Εγχώρια Αμυντική Βιομηχανία.
4. Από την τρίτη βιομηχανική επανάσταση... στον τεχνολογικό μεσαίωνα.
5. Για ένα σχεδιασμένο βιομηχανικό προϊόν υψηλής προστιθέμενης αξίας -κατά παραγγελία.
6. Κατεύθυνση ενός νέου αναπτυξιακού σχεδίου με κορμό τη μεγιστοποίηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
7. Προσδιορισμός του Δείκτη της Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας (ΕΠΑ).
8. Πλεονεκτήματα της πρότασης.
9. Αναγκαιότητα υιοθέτησης ενός ενδογενούς παραγωγικού μοντέλου.
10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Περιγραφή και υπολογισμός του Δείκτη της Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας ΕΠΑ.

1. Που πατάει αυτός ο τόπος; - Ποια είναι η ταυτότητά του;

Είμαστε μια γενιά, που έχει ευτυχώς ακόμη ζωντανές εμπειρίες από ένα πραγματικό παραγωγικό πρότυπο το οποίο δημιούργησαν, πήραν στα χέρια τους και ανέπτυξαν οι ίδιοι οι Έλληνες επιτηδευματίες.

Οι δεκαετίες του 1950, 1960 και μέχρι τα μέσα του 1970, δεκαετίες δηλαδή που πολλοί από εμάς τις έχουμε ζήσει, δημιούργησαν ένα πραγματικό οικονομικό πλεόνασμα μέσω της απολύτως ενδογενούς ανάπτυξης της εποχής αυτής.

Η βιοτεχνική ανάπτυξη των δεκαετιών αυτών, χαρακτηριστικό των οποίων ήταν η πολυμορφία και συνύπαρξη πολυάριθμων διαφορετικών μεταποιητικών μονάδων, μηχανουργείων, νικελωτήριων, τσαγκάρικων, χυτηρίων, ξυλουργείων, γαζωτήριων, τσαντάδικων, ραφτάδικων και τόσων άλλων, σε πολύ μικρές αστικές περιοχές, (Ψυρρή, Βοτανικός, Πειραιάς²...), δημιούργησε

² «Η περιοχή του Πειραιώς στη οποίαν ευρίσκοντο τα μηχανουργεία, τα λεβητοποιεία, και τα χυτήρια ορειχάλκου και χυτοσίδηρου, άρχιζε από την Δραπετσώνα, και τελείωνε στην οδόν Ρετσίνα! Στη περιοχή αυτήν υπήρχαν τα περίφημα εργοστάσια κατασκευής πετρελαιομηχανών του **Μαλκότση** και του **Αξελού**. Τα **Μηχανουργεία, του Ροντήρη και Στρομπούλη, του Δαμασκινού, του Μιλίονη, του Σωτηρόπουλου, του Καουκάκη, του Ζούλια, του Λαλιάμου, του Πετσάλη** και πάρα πολλά άλλα! Άστραφτε και βρόνταγε κατά το κοινώς λεγόμενο η περιοχή αυτή του Πειραιά από απόψεως τεχνολογικής παραγωγικότητας υψηλού επιπέδου, που σε συνδυασμό με την λειτουργία των περίφημων νυχτερινών σχολών Μηχανικών και Ηλεκτρολόγων Εμπορικού Ναυτικού και Ξηράς που υπήρχαν τότε και ακτινοβολούσαν από κύρος και προκοπή, δημιουργείτο το Μέγα και Δυνατόν εκείνο ρεύμα της Τεχνολογικής προόδου, συμβάλλοντας πλουσιοπάροχα στην ύπαρξη της ευημερίας αλλά και στη διατήρηση του υψηλού κύρους που πρέπει απαραίτητως να υπάρχουν στην πατρίδα μας!»

Κυριάκου Δημ. Καραντζή *Αναμνήσεις από τα μαθητικά μου χρόνια*
http://endogenis.blogspot.gr/2014/07/blog-post_32.html

μια απίστευτη συνέργεια των μονάδων αυτών μεταξύ τους, για την κατασκευή ενός τελικού προϊόντος.

Όλοι αυτοί οι μάστορες, τεχνίτες, βιοτέχνες, όταν ξεκίνησαν δεν είχαν χρήματα, τεχνολογικό εξοπλισμό και μέσα, δεν είχαν cash flow & business plan, ενώ οι τράπεζες ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτες γι αυτούς, αλλά αυτό που είχαν ήταν **ο λόγος και το ήθος στην αγορά**, και αυτά δεν κληρονομούνται αλλά κερδίζονται μέρα με την ημέρα.

Το προσωπικό τους δεν αποτελούνταν από βιομηχανικούς εργάτες, αλλά συνήθως από νέους ανθρώπους που τους εκπαίδευαν για να γίνουν και αυτοί τεχνίτες.

Οι πιο άξιοι μαστόροι, άνοιγαν δικό τους «μαγαζί» παίρνοντας σαν μοναδικό προικιό, τις περισσότερες φορές, βοήθεια από τα ίδια τα πρώην αφεντικά τους.

Για τους τεχνίτες αυτούς δεν υπήρχε κάτι το μη κατασκευάσιμο.

Πες μου τι ζητάς και εγώ θα βρω τον τρόπο να στο κατασκευάσω!

Η συνέργεια των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, υποστηριζόμενων από τεχνικές σχολές στις οποίες δίδασκαν οι καλύτεροι μάστορες και τεχνίτες, ήταν στα αλήθεια και ο κορμός της ενδογενούς ανάπτυξης της εποχής εκείνης.

Η ανάπτυξη αυτή δεν στηρίχθηκε σε ξένα κεφάλαια, σε κανένα σχέδιο Μάρσαλ, αλλά στη υπεράνθρωπη κινητοποίηση του ελληνικού λαού μετά τον εμφύλιο, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου ήταν αποκλεισμένο από τον ευρύτερο κρατικό μηχανισμό, **και όχι μόνο**, λόγω κοινωνικών φρονημάτων.

Αυτή η ενδογενής ανάπτυξη της εποχής θα άξιζε όντως να μελετηθεί, όχι μόνο ως ένα ακόμη ιστορικό γεγονός, αλλά ως υπόδειγμα για τη διέξοδο από αυτή τη σημερινή κρίση.

2. Σύγχρονη Τεχνολογία και Μεταποίηση στην Ελλάδα.

Βασικό χαρακτηριστικό της ελληνικής βιομηχανίας είναι το πολύ μικρό μέγεθος των παραγωγικών μονάδων.³

³ Το 2014 το 95% των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα απασχολούν 1 έως 9 άτομα (πολύ μικρές επιχειρήσεις). Οι μικρές επιχειρήσεις (10 - 49 άτομα) είναι 3,7% επί του συνόλου, οι μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις (50 - 249 άτομα) είναι 1%, ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις (πάνω από 250) άτομα είναι μόλις 0,2% επί του συνόλου.

Ενώ η απασχόληση στη μεταποίηση το 2008 έφτανε τα 480.000 άτομα, το 2014 ανήλθε στα 320.000 άτομα, επήλθε δηλαδή μείωση κατά 33,86%. Αυτό συνάδει με τη γενικότερη διαπίστωση της ολοένα μειούμενης συμμετοχής της μεταποίησης στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας.

Το 2014 η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΑΠΑ της μεταποίησης ήταν κατά 1.905,3 εκ. ευρώ (-14,6%) χαμηλότερη σε σχέση με την ΑΠΑ του 1995. Η σωρευτική μείωση μεταξύ των ετών 2007 και 2014 έφτασε σε 6.755,5 εκατ. ευρώ (-37,8%).

Στην Ελλάδα οι μεταποιητικές βιοτεχνίες, λόγω ακριβώς του μικρού τους μεγέθους, σχεδόν ποτέ δεν είχαν τα απαραίτητα κεφάλαια για μεγάλες επενδύσεις. Οι παραγγελίες και οι ανάγκες που είχαν να εξυπηρετήσουν, ήταν πολύ μικρές σχετικά με τις αντίστοιχες βιομηχανίες της αναπτυγμένης Δύσης.

Οι επενδύσεις που υλοποιούσαν, δεν αφορούσαν μεγάλες γραμμές παραγωγής αλλά μηχανολογικό εξοπλισμό που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και επαναπρογραμματισθεί εύκολα και σε μικρό χρόνο. Τα μηχανήματα αυτά τα τροποποιούσαν μόνοι τους (με πραγματικές «πατέντες») ώστε όχι μόνο να τα προσαρμόζουν στην εκάστοτε παραγωγική ανάγκη που τους παρουσιαζόταν, αλλά κυρίως για να αυξήσουν την παραγωγικότητα αυτών, παραβιάζοντας τις περισσότερες φορές τις ίδιες τις προδιαγραφές και τα όρια που έθεταν οι ξένοι οίκοι για τα μηχανήματά τους.

Η Ελλάδα είναι από τις πρώτες χώρες που εισήγαγε, από τις αρχές της δεκαετίας του 80, καθοδηγούμενες ηλεκτρονικά εργαλειομηχανές CNC. Τα προγράμματα Σχεδιασμού και Παραγωγής μέσω Ηλεκτρονικών Υπολογιστών CAD/CAM εγκαταστάθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Η σύγχρονη παραγωγική τεχνολογία διαχύθηκε και ενσωματώθηκε στις ελληνικές βιοτεχνίες πολύ γρήγορα, λόγω του ότι ήδη διαθέταμε τεχνίτες και μάστορες με πολύ υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας.

Η μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων εργαζόμενων προέρχονταν από τις ανώτερες τεχνικές σχολές. Η εμπλοκή τους με προϊόντα και τεχνολογίες διαφορετικών κλάδων, τους παρότρυνε και ταυτόχρονα τους υποχρέωνε να αναπτύξουν, από πολύ νωρίς, την αντίληψη **δημιουργικής σύνθεσης των διαφόρων τεχνολογιών**, σε αντίθεση με τους συναδέλφους τους στο βιομηχανικό βορρά, όπου **εξειδικεύονταν** συνήθως σε μία τεχνολογία μέχρι το πέρας της παραγωγικής τους ζωής.

3. Εθνική Ανεξαρτησία και Εγγώρια Αμυντική Βιομηχανία.

Μετά την από την πτώση της δικτατορίας των συνταγματαρχών, σε όλη την κοινωνία και αντίστοιχα στον Ελληνικό Στρατό, δημιουργείται η απαίτηση και

Στοιχεία από τη μελέτη του ΚΕΠΕ: *Εξελίξεις και προοπτικές της μεταποίησης στην Ελλάδα* Ιανουάριος 2016

το πρόταγμα για εθνική ανεξαρτησία και απεξάρτηση του αμυντικού εξοπλισμού της πατρίδας μας από την αμερικανική και ευρωπαϊκή βιομηχανία.

Για τη μεγιστοποίηση των εγχώρια κατασκευαζόμενων αμυντικών συστημάτων, το Ελληνικό Υπουργείο Εθνικής Άμυνας δημιουργεί κανονισμό προμηθειών⁴, κατά τα πρότυπα του αμερικανικού στρατού, με υποχρέωση τα προσφερόμενα υλικά να έχουν **εγχώρια προστιθέμενη αξία (ΕΠΑ) μεγαλύτερη του 35%**.

Στους διαγωνισμούς προμηθειών συμμετέχουν αρχικά εκατοντάδες μικρές μεταποιητικές βιοτεχνίες. Ο αρχικός κοινός ενθουσιασμός και θέληση των συμμετεχόντων να παράγουν ελληνικό προϊόν, τον πρώτο καιρό δεν βασίζεται σε κανέναν τεχνολογικό εξοπλισμό, σε καμία τεχνολογική εξειδίκευση, σε καμία ενδο-επιχειρησιακή οργάνωση, αλλά αντίθετα σε μια σύνθεση όλων των ανωτέρω και ένα προσωπικό στοίχημα ότι αφού κάποιος άλλος το έχει ήδη κατασκευάσει, τότε μπορούμε και εμείς.

Η αρχική αυτή ώθηση στην παραγωγή εγχώριου αμυντικού εξοπλισμού, είχε σαν άμεση συνέπεια, την παράλληλη ανάπτυξη συγγενικών και μη κλάδων της ελληνικής βιομηχανίας που αφορά στα μεταλλικά, πλαστικά, οπτικά, ηλεκτρονικά, εκρηκτικά -χημικά προϊόντα, στις χυτεύσεις υψηλής ακριβείας, καλωδιώσεις, βαφές καθώς και στην αεροναυπηγική, στις τηλεπικοινωνίες και στα πληροφοριακά συστήματα.

Κατ' επέκταση αναπτύσσονται συνέργειες - συνεργασίες μεταξύ των Ελλήνων κατασκευαστών, ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητάς τους.

Με τον τρόπο αυτό καθένας εξαρτάται από το έργο όλων των άλλων υποκατασκευαστών - συνεργατών.

Όλα αυτά πραγματοποιήθηκαν διότι υπήρχε **ένα συλλογικό όραμα για το μέλλον αυτού του τόπου**, ένα όραμα που ξεπερνούσε τις όποιες προσωπικές προσπάθειες και φιλοδοξίες και επέβαλε την συνεργασία του καθενός με τους άλλους, με σκοπό την κατασκευή και παράδοση του τελικού προϊόντος.

⁴ Ως γνωστόν το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, οργανώθηκε στη διάρκεια της Δικτατορίας από τις Αμερικανικές υπηρεσίες, με δύο βασικά θετικά χαρακτηριστικά:

- **Υπήρχε κανονισμός προμηθειών με σαφείς όρους.** Δεν σήμαινε ότι ήταν τέλειος, αλλά ήταν ίδιος για όλους και για τον κάθε συμμετέχοντα. Βασικό στοιχείο των ελληνικών προμηθειών αποτελούσε ο δείκτης της **Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας**.
- **Υπήρχε Πρωτόκολλο Αλληλογραφίας.** Δεν υπήρχε περίπτωση να στείλεις επιστολή και να μην λάβεις σύντομα τεκμηριωμένη απάντηση, δεν υπήρχε περίπτωση η επιστολή να «χαθεί», ενώ αυτός που σου απαντούσε έφερε και την ευθύνη και δέσμευε την υπηρεσία του.

Μιας προσπάθειας που ενώ αρχικά υπερνίκησε κατά κράτος τον σκληρό και αθέμιτο ανταγωνισμό των «αντιπροσώπων-μεσαζόντων», τελικά όμως υποχώρησε κάτω από την συμμαχία αυτών με τον κρατικό μηχανισμό και τους εκάστοτε «πολιτειακούς» εκπροσώπους του⁵.

Η υποχώρηση κάθε εγχειρήματος εγχώριας κατασκευαστικής διαδικασίας, ανεκόπη βιαίως, βάσει σχεδίου και από τα πάνω, από τα μέσα της δεκαετίας

⁵ Ο **Γιάννης Ροντήρης** περιγράφει με συγκλονιστικό τρόπο, στις αρχές της δεκαετίας του 50, την χαρακτηριστική βολή στο τομέα κατασκευής ελληνικών εργαλειομηχανών, σε επιστολή του προς την τότε κυβέρνηση. «*Εκθεσις Περί Της Ελληνικής Σιδηροβιομηχανίας και των ληπτέων μέτρων διά την σωτηρίαν της*». <http://endogenis.blogspot.gr/2015/11/t.html#more>

Αναφέρει χαρακτηριστικά:

«Η Ελληνική Σιδηροβιομηχανία, κατ' αντίθεσιν προς ό,τι γίνεται εις τα άλλα κράτη διά την προστασίαν του σοβαροτάτου τούτου κλάδου της παραγωγικότητος μια χώρας, ουδέποτε έτυχεν έστω και της παραμικρής προστασίας ιδία από δασμολογικής απόψεως ή βοηθήματος τινός διά να δυνηθή να αντεπεξέλθη εις τον οξύτατον ξένον ανταγωνισμόν.

Εάν συγκρίνωμεν το τι καταβάλλουσιν δι' εισαγωγικούς δασμούς τα υφάσματα και τα διάφορα είδη ιματισμού και τα τσιμέντα ακόμη διά να συντηρηθούν και αναπτυχθούν αι σχετικά εντόπια βιομηχανία προκαλείται έντονος αποκαρδίωσις διά την πλήρη εγκατάλειψιν της Ελληνικής σιδηροβιομηχανίας.

Αλλά δεν είναι μόνον τούτο. Παρατηρείται ακόμη και μια συστηματική τάσις διώξεως της Ελληνικής σιδηροβιομηχανίας εκ μέρους διαφόρων τεχνικών υπηρεσιών αυτού τούτου του κράτους. Η δίωξις ταύτη έχει φθάσει μέχρι του σημείου ώστε να γίνονται δημοπρασίαι μηχανημάτων και να αναφέρονται ρητώς εις τας προκηρύξεις ότι η προμήθεια τούτων πρέπει να γίνει εκ του εξωτερικού. Αυτός ο ολέθριος ρόλος μερικών Ελλήνων τεχνικών προξενεί πράγματα κατάπληξιν και ως μόνον δικαιολογητικόν απομένει ότι ούτοι απομακρυνθέντες τελείως εκ της πραγματικής δημιουργικής εργασίας του Μηχανουργείου παρέμειναν μόνον διεκπεραιωταί εγγράφων εις τα διάφορα δημόσια γραφεία και ούτω, λόγω αγνοίας και φόβου ευθυνών, συντελούσης και της ξενομανίας των την οποίαν απεκόμισαν από τας εν τω εξωτερικώ σπουδάς των, φοβούνται και περιφρονούν τα Ελληνικά κατασκευάσματα. Εν συνεχεία επέπεσεν επί της ατυχούς αυτής βιομηχανίας το Κράτος με την βαρυτάτην φορολογίαν του επί όλων των σταδίων της δραστηριότητός της.

Τέλος η παντελής έλλειψις πιστώσεων, οι υψηλοί τόκοι, τα υπερβολικά βάρη των διαφόρων ασφαλιστικών ταμείων, αι πάσης φύσεως εισφοραί και επιβαρύνσεις επί των ημερομισθίων ως και αι διάφοροι δυσχερείς τελωνειακαί διατυπώσεις όσον αφορά τας επισκευάς πλοίων, κατέστησαν πλέον αδύνατον την συνέχισιν της δραστηριότητος των Μηχανουργείων»

και αλλού

«Μεταξύ τούτων ατυχώς ήτο και το γεγονός ότι πολλοί νέοι εν Ελλάδι, ορμώμενοι από την επιθυμίαν να δημιουργήσουν κάτι, επεδόθησαν εις την επιστήμην του μηχανικού-μηχανολόγου αλλά, βλέποντες, μετά την αποφοίτησίν των από τας ανωτάτας σχολάς, τον σκληρόν αγώνα τον οποίο ηγωνίζετο η Ελληνική σιδηροβιομηχανία, αντί να τραπώσιν εις την δημιουργικήν εργασίαν της εν Ελλάδι κατασκευής μηχανημάτων μετεβλήθησαν εις αντιπροσώπους ξένων οίκων, παραιτούμενοι της φιλοδοξίας να γίνουν οι ίδιοι, εις τον τόπο τους, κατασκευασταί. Δεν δύναται τις, βεβαίως, με ελαφράν την καρδίαν να τους μεμφθή, εάν ληφθή υπ' όψιν η αδιαφορία του κράτους διά τον ζωτικόν τούτον κλάδον της βιομηχανικής δραστηριότητος του τόπου, όστις, ούτω, ήρχισε να περιπίπτει εις πλήρη μαρασμόν μη προσφέρων ανάλογον πεδίον δράσεως εις τους νέους. Η απασχόλησις αυτή του αντιπροσώπου, πολύ εύκολος αλλά πολύ ολίγον τιμητική δι' ένα επιστήμονα απέφευρεν άκοπα κέρδη και ώθησεν ούτω και πολλούς άλλους να τραπώσιν προς αυτήν. Το συμφέρον των ανθρώπων τούτων ήτο φυσικά η δυσφήμισις των Ελληνικών κατασκευών και η διά παντός μέσου προστασία των έξωθεν εισαγομένων μηχανημάτων των οποίων είχαν την αντιπροσωπείαν. Αι ενδιαφερόμεναι δια την εισαγωγήν εις την χώραν μας των μηχανουργικών των προϊόντων Κυβερνήσεις των ξένων χωρών, έχουσαι και συνεπικούρους τους Έλληνας τεχνικούς και αντιπροσώπους των, συνήψαν μετά της Ελλάδος εμπορικάς συμβάσεις και διεμόρφωσαν τοιαύτας συνθήκας τελωνειακών επιβαρύνσεων ώστε να είναι δύσκολος και δαπανηρά η εισαγωγή πρώτων υλών σιδηροβιομηχανίας και πολύ εύκολος και ευθηνή η εισαγωγή έτοιμων μηχανημάτων." "...και θα συμβάλουν ούτω εις την προαγωγήν του μηχανικού πολιτισμού της χώρας μας...»

του 1980, όταν κάποιοι αποσαφήνισαν, με βάση την ιδιοτέλεια και το απολύτως προσωπικό τους όφελος, ότι δεν τους συνέφερε να υπάρχει ελληνική παραγωγή, μια και οι εγχώριες εταιρείες δεν ήταν λόγω μεγέθους σε θέση, να προσφέρουν μίζες όπως οι αντίστοιχες ξένες εταιρείες και οι μεσάζοντές τους.

Σε απλά ελληνικά, το φαινόμενο SIEMENS υπήρξε όχι η εξαίρεση, αλλά αντιθέτως ο κανόνας και η κορυφή ενός τεράστιου παγόβουνου χρηματισμού και διαφθοράς του πολιτικού προσωπικού και των κρατικών υπαλλήλων της χώρας.

Αυτό το φαινόμενο κυριάρχησε στην οικονομική ζωή του τόπου, και όχι μόνο στις μεγάλες προμήθειες του δημοσίου, για να διαχυθεί στη συνέχεια σε ολόκληρη σχεδόν την κοινωνία, σε κάθε συναλλαγή στα πλαίσια της αγοράς, που και τελικά να καταστρέψει τον παραγωγικό ιστό αυτής της χώρας.

Δυστυχώς μέχρι σήμερα τίποτα δεν έχει αλλάξει, και το Κράτος συνεχίζει, με τα ίδια εργαλεία και μέσα, την καταστροφή και εξανδραποδισμό της οιαδήποτε εναπομένουσας παραγωγικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

4. Από την τρίτη βιομηχανική επανάσταση... στον τεχνολογικό μεσαίωνα.

Η γενιά μας έζησε την γέννηση της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης.

Αξίζει να θυμηθούμε ότι αυτή ξεκίνησε σε ένα γκαράζ ενός σπιτιού από δύο ιδιοφυείς νεαρούς τον Steve Jobs και τον Steve Wozniak. Η ιδέα ήταν να δημιουργήσουν έναν προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή. (Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές υπήρχαν ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 40). Οι άνθρωποι του Μάρκετινγκ και η ίδια η IBM, χλευάζανε αυτήν την ιδέα λέγοντας, ότι κανείς δεν πρόκειται να ενδιαφερθεί, μια και δεν υπάρχει αγορά για ένα τέτοιο προϊόν.

Ποιος χρειάζεται ένα υπολογιστή στην κουζίνα του;

Ο Jobs απαντούσε ότι δεν με ενδιαφέρει αν υπάρχει αγορά. Εγώ θα την δημιουργήσω!

Φανταστείτε σήμερα, στην εποχή των Corporate εταιριών και των Share-holder μετόχων, αν θα μπορούσε μια τέτοια ιδέα, να έχει καμιά τύχη;

Το πρώτο ερώτημα παντού είναι: Δώσε μου το business plan, ποια είναι η αγορά, που απευθύνεται;

Οι τεχνολογικές εξελίξεις, ιδιαίτερα της δεκαετίας του 1970 και του 1980 (μετά τις κοινωνικές κατακτήσεις της Ευρώπης και της Αμερικής, αποτέλεσμα της εξέγερσης του Μάι του 1968) ερχόντουσαν να υπηρετήσουν την μείωση του

κόστους της παραγωγής. Πέρασαμε τότε από το μαζικό φορντικό μοντέλο, στο ευέλικτο (flexible), μέσω H/Y παραγωγικό μοντέλο, με χαρακτηριστικά της «ακριβώς στην ώρα» της παραγωγικής ετοιμότητας («just-in-time» -JIT System) και της «ολικής ποιότητας».

Η καινοτομία ξεκινάει από τη βασική έρευνα, που ακολουθείται από την εφαρμοσμένη έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, και καταλήγει στην παραγωγή και στη διάχυση της τεχνολογικής γνώσης.⁶

Από τα μέσα του της δεκαετίας του 1980 η βασική έρευνα μεταφέρεται από τα πανεπιστήμια και τα τεχνολογικά ιδρύματα σε ιδιωτικές εταιρείες⁷ οι οποίες αφενός μεν καρπώνονται οικονομικά τα αποτελέσματα των πανεπιστημίων αφετέρου δημιουργούν φραγμούς στην επικοινωνία και εκμετάλλευση των τεχνολογικών επιτευγμάτων από την υπόλοιπη κοινότητα των ερευνητών και χρηστών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το πέρασμα της κάθε λογής μορφής λογισμικού από ανοικτό κώδικά σε ερμητικό κλειστό κώδικα. Μάλιστα καθιερώνονται φράγματα επικοινωνίας μεταξύ των τεχνικών γλωσσών, ιδιαίτερα στο CAD/CAM (σχεδιασμός και παραγωγή μέσω H/Y), ώστε ο

⁶ Η μεταποίηση είναι ο κύριος χώρος στα πλαίσια του οποίου η επιστημονική γνώση και έρευνα μετατρέπεται σε οικονομικό πλεονέκτημα, ο χώρος όπου η τεχνολογία εξελίσσεται και αποκτά οικονομική αξία. Από τη φύση της, η βιομηχανική παραγωγή χαρακτηρίζεται από υψηλούς ρυθμούς υιοθέτησης τεχνολογικών αλλαγών ενώ ταυτόχρονα αποτελεί βασική πηγή τεχνογνωσίας και καινοτομιών.

ΚΕΠΕ *Εξελίξεις και προοπτικές της μεταποίησης στην Ελλάδα*. Αθήνα Ιανουάριος 2016.

⁷ Η Mariana Mazzucato αναφέρει χαρακτηριστικά στο βιβλίο της *Το Επιχειρηματικό Κράτος* 2015 εκδόσεις Κριτική

«Η βασική και εφαρμοσμένη έρευνα σε μακροχρόνιο ορίζοντα δεν είναι πλέον τμήμα της στρατηγικής των «Μεγάλων Επιχειρήσεων», καθώς η εταιρική Έρευνα και Ανάπτυξη εστιάζει πλέον περισσότερο σε βραχυχρόνιες ανάγκες.

Η έμφαση δεν είναι στο απόθεμα Έρευνας και Ανάπτυξης, αλλά την κυκλοφορία της γνώσης και στη διάχυσή της στο σύνολο της οικονομίας.

Οι ρόλοι της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, του σχεδίου (design), του ελέγχου ποιότητας και της ενεργού ζήτησης είναι το ίδιο σημαντικοί.

Επεξηγεί, για παράδειγμα, την άνοδο της Γερμανίας ως μιας μείζονος οικονομικής δύναμης στον 19ο αιώνα, ως αποτέλεσμα της τεχνολογικής εκπαίδευσης και των συστημάτων κατάρτισης που προήγαγε το Κράτος.

Επεξηγεί επίσης την άνοδο των ΗΠΑ ως μιας μείζονος οικονομικής δύναμης στον 20ο αιώνα, ως αποτέλεσμα της μαζικής παραγωγής και ενδοεπιχειρησιακής Έρευνας και Ανάπτυξης (In-house R&D). Οι δύο αυτές χώρες αυτό που είχαν κοινό ήταν η προσοχή που έδιναν στην ανάπτυξη συστημάτων καινοτομίας, παρά σε μία στενή εστίαση στην αύξηση ή τη μείωση των δαπανών για Έρευνα και Ανάπτυξη.

Στην δεκαετία του 1970, η Ιαπωνία δαπανούσε 2,5% του ΑΕΠ της σε Έρευνα και Ανάπτυξη ενώ η Σοβιετική Ένωση δαπανούσε περισσότερο από 4%. Παρόλα αυτά, η Ιαπωνία τελικά αναπτύχθηκε πολύ ταχύτερα από τη Σοβιετική Ένωση, επειδή η χρηματοδότηση του R&D διαχύθηκε σε ένα ευρύτερο φάσμα οικονομικών κλάδων και όχι μόνο σε αυτούς που εστιάζουν στη στρατιωτική και διαστημική βιομηχανία. Στην Ιαπωνία υπήρξε μια ισχυρή ολοκλήρωση ανάμεσα στις δραστηριότητες της Έρευνας και Ανάπτυξης, της παραγωγής και των δραστηριοτήτων εισαγωγής τεχνολογίας στο επίπεδο της επιχείρησης, ενώ στη Σοβιετική Ένωση δεν είχε, ούτε επέτρεπε, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις να αξιοποιήσουν εμπορικά τις τεχνολογίες που ανέπτυξε το Κράτος. **Η Ιαπωνία είχε ισχυρές διασυνδέσεις μεταξύ του χρήστη και του παραγωγού, που ήταν ανύπαρκτες στο σοβιετικό σύστημα.»**

χρήστης να είναι αναγκασμένος να αγοράζει τις λογισμικές εφαρμογές από τον ίδιο «κατασκευαστή» -εταιρία πώλησης.

Σήμερα το 95% της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας σήμερα είναι χρηματοοικονομικού τύπου. Αυτό το 95% υπάρχει μόνο στον εικονικό κόσμο των εντολών αγοράς και πώλησης αξιών ή νομισμάτων. Μόνο ένα 5% της οικονομίας είναι πραγματική οικονομία δηλαδή παραγωγή, μεταφορά και πώληση συγκεκριμένων πραγμάτων.

Ο κυρίαρχος διεθνοποιημένος παραγωγικός -βιομηχανικός τομέας, συμπίεσμένος ασφυκτικά από την υπερκερδοφορία του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου, δεν επενδύει πλέον σε προϊόντα που ανταποκρίνονται σε «αληθινές» ανάγκες. Αυτές στερούνται της υπερκερδοφορίας που προσφέρουν μόνο τα τυπικά μαζικά προϊόντα, τα οποία στηρίζονται στην υπερεκμετάλλευση φυσικών και ανθρώπινων πόρων.

Η παραγωγή σήμερα στη Δύση, δεν στηρίζεται στο πάλε ποτέ δυναμικό του βιομηχανικού εργάτη, αλλά ούτε και στην εφαρμογή νέων καινοτομικών παραγωγικών μεθόδων.

Αυτή η μαζική φορντική ή και ευέλικτη παραγωγή, ένα παραγωγικό μοντέλο αιώνων αδιαμφισβήτητο μέχρι χθες, είναι πλέον σε κρίση-πτώχευση και μάλλον χωρίς επιστροφή.

Αυτό το είδος υφίσταται πια σχεδόν αποκλειστικά στα πλαίσια ενός "κινέζικου μοντέλου", εκτός του "ευρύτερου γεωγραφικού μας χώρου". Η όποια "βιομηχανική υπόσταση" και δύναμη της βόρειας Ευρώπης και Αμερικής σήμερα, συνιστά στην ουσία μια υπηρεσία, που διαχειρίζεται μια "υπερπόντια" παραγωγική διαδικασία.

Σήμερα δυστυχώς διεθνώς ζούμε σε τεχνολογικό μεσαίωνα μια και η βιομηχανική παραγωγή έχει μεταφερθεί ανεπιστρεπτί στον τρίτο κόσμο.

Τις τεχνολογικές αυτές εξελίξεις σήμερα πολύ απλά δεν τις χρειάζονται.

Ακρίβυνε η παραγωγή στην Σιγκαπούρη μεταφέρθηκε στην Κίνα. Ακρίβυνε ή πρόκειται να ακριβύνει το κόστος της Κίνας, μεταφέρεται στο Βιετνάμ και ορατό τέλος δεν έχει.

5. Για ένα σχεδιασμένο βιομηχανικό προϊόν -κατά παραγγελία υψηλής εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

Σημασία έχει σήμερα να παράγουμε τελικό προϊόν με υψηλή ελληνική προστιθέμενη αξία, ανεξάρτητα από το αν προβαίνουμε σε υποκατάσταση εισαγωγών ή όχι.

Δεν μπορεί να είναι ο στόχος μας να παράγουμε μαζικό προϊόν όπως οδοντογλυφίδες, βίδες, ηλεκτρονικά καταναλωτικά προϊόντα κλπ.

Ένα σύγχρονο προϊόν σπάνια ανήκει σε ένα και μόνο κατασκευαστικό κλάδο. Αυτό το προϊόν έχει σχεδόν εκλείψει εδώ και κάμποσα χρόνια. Η όποια εξειδίκευση σε μεμονωμένους κλάδους πλέον είναι παρωχημένη.

Το επιτυχημένο εμπορικά προϊόν iPod και μετέπειτα iPhone, δεν εξαρτήθηκε από την ικανότητά της Apple να δημιουργήσει νέες πρωτότυπες τεχνολογίες, αλλά από τις οργανωτικές ικανότητές της στην σύνθεση (integration) δύο ήδη προσβάσιμων τεχνολογιών, το hardware και το software. Δεν είναι τυχαίο ότι η Sony παρόλο που έλεγχε εμπορικά και τις δύο τεχνολογίες, το hardware (με το Walkman και μετέπειτα το Minidisc) και το software (με τη μουσική και κινηματογραφική βιομηχανία), δεν κατάφερε πρώτη να τις ενοποιήσει σε ένα εμπορικό προϊόν.

Απέναντι στην υψηλή και «έξυπνη εξειδίκευση» που μας προτείνει η νέα βιομηχανική πολιτική της ΕΕ⁸, εμείς έχουμε να προτάξουμε την ευφυή σύνθεση διαφορετικών τεχνολογικών μεθόδων, όσο και διαφορετικών μεταξύ τους τεχνικών κλάδων.

Ένα τέτοιο εναλλακτικό προϊόν, στον τόπο μας δεν μπορεί να είναι προϊόν έντασης κεφαλαίου αλλά **προϊόν γνώσης, συνέργειας και εμπειρίας.**

Το προτεινόμενο από εμάς παραγωγικό μοντέλο διαπερνά οριζόντια όλους τους κλάδους της μεταποίησης. **Δεν βασίζεται στη στήριξη ή εγκατάλειψη κάποιου από αυτούς**, αλλά αντίθετα φέρνει στο προσκήνιο προϊόντα και διαδικασίες με υψηλή προστιθέμενη αξία, που προκύπτουν από την αξιοποίηση, τόσο με σύγχρονους, όσο και με παραδοσιακούς τρόπους, της συνέργειας ανάμεσα σε επιμέρους διαφορετικούς παραγωγικούς κλάδους.

Σήμερα στο μηχανουργείο που εργαζόμαστε παράγουμε μηχανολογικά συστήματα που αποτελούνται από διάφορα συνεργαζόμενα μεταξύ τους υποσυστήματα. Αυτά δεν ανήκουν αποκλειστικά και μόνο σε ένα τεχνολογικό τομέα αλλά σε πολλούς, όπως μεταλλικά, οπτικά, ηλεκτρονικά, πλαστικά μέρη, αντλίες, γρανάζια κλπ τα οποία πρέπει να συνεργάζονται και να λειτουργούν αρμονικά μεταξύ τους.

⁸ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα: «Μια ισχυρότερη ευρωπαϊκή βιομηχανία για την ανάπτυξη και την οικονομική ανάκαμψη» (Βρυξέλλες 10.10.2012/COM (2012) 582)

Με τον όρο «**κατά παραγγελία**» αναφερόμαστε στην παραγωγή ιδιαίτερου βιομηχανικού προϊόντος σύμφωνα με τις εξειδικευμένες απαιτήσεις και προδιαγραφές του τελικού χρήστη.

Η σημερινή ανάπτυξη του internet επιτρέπει την πρόσβαση στις απαιτήσεις αυτές, και δεν απαιτεί μεγάλα κεφάλαια. Απαιτεί όμως πληροφόρηση των διεθνώς διαμορφούμενων απαιτήσεων και άμεση ανταπόκριση, μέσω μιας ή και περισσότερων διαδικτυακών πλατφορμών που θα υποκαθιστούν την «κεντρικότητα» του πολυ-καταστήματος, super-market, Mall κλπ, με αιχμή την ουσιαστική συμμετοχή του τελικού αποδέκτη. Η διαδικασία αυτή μπορεί να συγκροτήσει ένα αντίπαλο δέος στο κυρίαρχο σήμερα πρότυπο του τύπου ΙΚΕΑ.

Η παραγωγή «κατά παραγγελία» είναι ιδανική για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μας, λόγω ότι η απαιτούμενη ποσότητα είναι κατά κανόνα μικρή με ιδιαίτερες όμως τεχνολογικές απαιτήσεις, για τις οποίες οι μεγάλες βιομηχανίες αδιαφορούν ή δεν μπορούν να προσφέρουν λύσεις.

Πρόκειται για μια διαδικασία έντασης γνώσης και μαστορικής, που μπορεί άριστα να εξυπηρετηθεί από την ήδη υπάρχουσα, διάχυτη στη χώρα παραγωγική υποδομή, με ελάχιστες επιπλέον από τις σημερινές υλικοτεχνικές επενδύσεις.

Είναι μία ποιοτική απάντηση σε συγκεκριμένες και αληθινές ανάγκες, έξω από την διεθνώς πτωχευμένη σφαίρα του τυπικού μαζικού και φθηνού.

Μας επιτρέπει να επικεντρωθούμε σε πράγματα συμβατά με την πολυτιμότητα του τόπου μας. Ας παράγουμε το οτιδήποτε, με τους δικούς μας καινοτομικούς τρόπους, που αναδύουν και αναδεικνύουν την τοπική μας ταυτότητα.

Το μοντέλο ενός σύγχρονου -κατά παραγγελία προϊόντος διεθνώς εμπορεύσιμου, «ενός κουστουμιού στα μέτρα μας στο ράφτη μας», που συνθέτει τεχνολογίες αιχμής και τοπική τεχνογνωσία, είναι ιδανικό για μας. Θα μπορούσε να έχει άριστη εφαρμογή σε όλη την οικονομία, από τον πρωτογενή έως τον τριτογενή τομέα.

Το Made In Greece να γίνει το εθνικό μας Branding, κατά το παράδειγμα της Σουηδίας και Ελβετίας.

Μια τέτοια διαδικασία επανενεργοποιεί άμεσα, ένα τεράστιο χειμάζων αλλά ταλαντούχο επιστημονικό, βιοτεχνικό και μικροβιομηχανικό δυναμικό της χώρας, σε μια κατεύθυνση παραγωγής προϊόντος υψηλής αξίας, με ανύπαρκτο ουσιαστικά ανταγωνισμό στην ελληνική και διεθνή αγορά.

6. Κατεύθυνση ενός νέου αναπτυξιακού σχεδίου με κορμό τη μεγιστοποίηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

Επειδή η ανάπτυξη έχει να κάνει με τους ανθρώπους και όχι με τα αντικείμενα.

Τα κύρια προτάγματα ενός άλλου αναπτυξιακού σχεδίου είναι:

1. Η ανατροπή της σημερινής κυριαρχίας των υπηρεσιών από το 88% του ΑΕΠ, με αντίστοιχη ανάπτυξη και ανάδειξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα.
2. Η ουσιαστική οργανική αποκέντρωση και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.
3. Η ενίσχυση της μικρής και πολύ μικρής δημιουργικής μεταποιητικής δραστηριότητας, που στηρίζεται στην μικρή ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής. Η ενίσχυση αυτή είναι η μόνη που θα δημιουργήσει πολλαπλασιαστικά νέες, «**ποιοτικές**» και **μακροβιότερες θέσεις εργασίας.**⁹
4. Η συνάρθρωση αυτής της αποκεντρωμένης μικρο-οικονομίας, με συμμετοχικό –δημοκρατικό τρόπο, σε υπερτοπική εθνική αλλά και διεθνή οικονομική οντότητα.
5. Η ανάπτυξη και παραγωγή ενός εξαγωγικού ελληνικού ποιοτικού προϊόντος, γέννημα μιας αληθινής ενδογενούς διαδικασίας. **Για μια ενδογενή εξωστρέφεια.**

Οι διάφοροι αναπτυξιακοί νόμοι που εφαρμόζονται μέχρι σήμερα, συνεχίζουν να υπηρετούν απόλυτα την μέχρι τώρα καταστροφική πορεία της χώρας μας.

⁹ Ο πρωταγωνιστικός ρόλος της μεταποίησης στην οικονομική επιτυχία των κρατών δεν εξαντλείται σε θέματα που αφορούν μόνο στην τεχνολογία και την παραγωγικότητα. Η μεταποίηση δημιουργεί ζήτηση για ενδιάμεσα προϊόντα τα οποία παράγονται από άλλες επιχειρήσεις ενώ παράλληλα ανοίγει νέους ορίζοντες για τους επιχειρηματίες που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην παροχή υπηρεσιών προς τους καταναλωτές των (νέων) μεταποιητικών προϊόντων. Πράγματι, έχει υπολογιστεί ότι, **για κάθε 100 θέσεις εργασίας που δημιουργούνται στη μεταποίηση μπορεί να δημιουργηθούν από 60 έως 200 επιπλέον θέσεις εργασίας στην υπόλοιπη οικονομία.** (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012).

Ακόμη πιο σημαντικό είναι ότι **τα προϊόντα της μεταποίησης είναι στο σύνολό τους διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά.** Με αυτή την έννοια, η μετάβαση μιας οικονομίας, όπως η ελληνική, από την εσωστρέφεια σε ένα νέο παραγωγικό πρότυπο με εξαγωγικό προσανατολισμό, δεν νοείται χωρίς τη δυναμική παρουσία του τομέα της μεταποίησης. Όσο πιο εύρωστος είναι ο μεταποιητικός τομέας και όσο πιο ευρύ είναι το φάσμα των προϊόντων που παράγουν οι βιομηχανίες μιας χώρας τόσο περισσότερες ευκαιρίες θα έχει αυτή να βελτιώσει τις εξαγωγικές της επιδόσεις και να υποκαταστήσει εισαγόμενα βιομηχανικά προϊόντα με αντίστοιχα που παράγονται εγχωρίως.

ΚΕΠΕ *Εξελίξεις και προοπτικές της μεταποίησης στην Ελλάδα.* Αθήνα Ιανουάριος 2016.

Αντί να στοχεύουν και σκοπεύουν στο ζητούμενο, που είναι η δημιουργία ενός ελληνικού διεθνώς εμπορεύσιμου τελικού προϊόντος, περιορίζονται στην ενίσχυση των «προθέσεων», επιδοτώντας κυρίως δαπάνες κτιριακού και μηχανολογικού εξοπλισμού (πάντα εισαγόμενου μια που δεν υπάρχει η δυνατότητα έκδοσης πιστοποιητικού για τα εγχωρίως κατασκευαζόμενα!), και πάσης φύσεως υπηρεσίες.

Το τελικό αποτέλεσμα δεν είναι άλλο από την διόγκωση του παρασιτισμού και της διαφθοράς.

Οι βασικοί στόχοι της πρότασης μας για τον αναπτυξιακό νόμο και γενικότερα ενός νέου αναπτυξιακού σχεδίου είναι:

1. Η κατάργηση της υποχρέωσης υποβολής επενδυτικών σχεδίων και ως εκ τούτου η αναγκαιότητα έγκρισης αυτών.
2. Η επικέντρωση στην δημιουργία προϊόντων με δείκτη Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας (ΕΠΑ) μεγαλύτερης του 35%.
3. Ο αποκλεισμός της οικονομικής ενίσχυσης της κάθε μορφής υπηρεσίας που δεν έχει άμεση σχέση με την παραγωγή του τελικού προϊόντος.
4. Οι έμμεσες ενισχύσεις (όπως μείωση φορολογίας και ασφαλιστικών εισφορών κ.ά.), που θα υλοποιούνται **άμεσα**, από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, μέσω των λογιστικών τους βιβλίων.

7. Προσδιορισμός του Δείκτη της Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας (ΕΠΑ).

Τα στοιχεία κόστους τα οποία προσμετρούνται στην ΕΠΑ είναι εκείνα που:

- Συνδέονται με τη συνολική διαδικασία παραγωγής – κατασκευής και διάθεσης προϊόντων και κατασκευαστικών έργων, που παράγονται από την Ελληνική (Εγχώρια) Βιομηχανία – Βιοτεχνία.
- Προσθέτουν αξία προερχόμενη από την Εγχώρια Βιομηχανία – Βιοτεχνία.
- Προέρχονται από την ανάλωση (κόστος) των καθαρά εγχωρίων πόρων ή συντελεστών παραγωγής και διάθεσης που συμμετέχουν στην παραγωγή, συμπεριλαμβανόμενου του καθαρού προ φόρων κέρδους. Το εν λόγω κόστος είναι είτε άμεσο που αφορά αποκλειστικά την παραγωγή του συγκεκριμένου προϊόντος, είτε έμμεσο που αφορά και άλλο παραγόμενο προϊόν της συγκεκριμένης Βιομηχανίας - Βιοτεχνίας.

Ένας Αλγόριθμος που λειτουργούσε για δεκαετίες στην Ελλάδα.

Οι Αμυντικές Προμήθειες του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, πραγματοποιούνταν με αρχικό σκοπό και στόχο την ελληνοποίηση των αμυντικών προμηθειών, μέσω της μεγιστοποίησης της εγχώριας προστιθεμένης αξίας, με εφαρμογή του δείκτη της ΕΠΑ.

Για τον σκοπό αυτό υπήρξαν διάφορα δημοσιευμένα ΦΕΚ, με τελευταίο μόλις το έτος 2008¹⁰, με το οποίο λειτούργησαν οι Αμυντικές Προμήθειες για τις εγχώριες βιομηχανίες - βιοτεχνίες, μέχρι το 2009 όπου καταργήθηκε με νόμο Βενιζέλου.

Στο ΦΕΚ αυτό περιγράφονταν πλήρως οι συντελεστές του δείκτη.

Για τη εφαρμογή του περιγραφόμενου τύπου, ως «**Ελληνικής Κατασκευής**» θεωρείται το προϊόν που παράγεται στην Εγχώρια Βιομηχανία - Βιοτεχνία και έχει ΕΠΑ ίση ή μεγαλύτερη του 35% ($\geq 35\%$).

Ο Δείκτης ΕΠΑ υπολογίζεται βάσει του παρακάτω τύπου:

$$\text{Δείκτης ΕΠΑ} = 100 \cdot \frac{(a+b+g+d+e+st+h+k-m)}{\rho} \quad \text{όπου}^{11}:$$

α = Αξία πρώτων και βοηθητικών υλών που παράγονται εγχωρίως.

β= Αξία ημικατεργασμένων ή ημιτελών προϊόντων και «μερών» που παράγονται εγχωρίως

γ = Αξία των υλικών που χρησιμοποιούνται και σε άλλες γραμμές παραγωγής

δ = Άμεσα-έμμεσα εργατικά

ε = Διοικητικές αμοιβές

στ = Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα

¹⁰ Ελληνική Προστιθέμενη Αξία (ΕΠΑ) επί των προμηθειών Αμυντικού Υλικού των Ενόπλων Δυνάμεων. Αριθμ. 248297 ΦΕΚ 1225 του 2008. http://www.mod.mil.gr/images/stories/pdf/YA-248297_2008.pdf

Ο νόμος αυτός, ο οποίος είναι συνέχεια άλλων νόμων, καταργήθηκε το έτος 2009, με πρόφαση την εφαρμογή της Οδηγία 2009/81/ΕΚ, η οποία ενσωματώθηκε στο Εθνικό μας Δίκαιο (ν.3978/2011) αφήνοντας έτσι στην τύχη τους τις εκατοντάδες Ελληνικές Μικρές επιχειρήσεις του ΣΕΚΠΥ (Συνδέσμου Ελλήνων Κατασκευαστών Αμυντικού Υλικού Άμυνας και Ασφάλειας). Ωστόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά το διάστημα Αύγουστος 2011-Μάρτιος 2013:

- Το 92% των συμβάσεων που υπογράφηκαν από τα κράτη-μέλη αφορούσε ανάθεση στην εγχώρια βιομηχανία τους, ενώ
- σε αξία συμβάσεων, χρήματα που παρέμειναν στη ίδια τη χώρα προκήρυξης των διαγωνισμών, το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε 97% [βλ. *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Ευρωπαϊκή άμυνα - Βιομηχανικά θέματα και θέματα αγοράς - Για να χαραχθεί μια πολιτική της ΕΕ στον τομέα του αμυντικού εξοπλισμού. Commission staff working document on defense COM(2013)542 final tab.12-13*].

Είναι σαφές ότι οι χώρες της «αναπτυγμένης» Ευρωπαϊκής Δύσης, προστατεύουν ακόμα και σήμερα την εγχώρια Βιομηχανία τους.

¹¹ Ακολουθεί ανάλυση των συντελεστών στο παράρτημα.

- $\eta =$ Κόστος αποσβέσεων που προσμετράται στην ΕΠΑ
 $\kappa =$ Το καθαρό προ φόρων κέρδος στη συγκεκριμένη αξία του πωληθέντος προϊόντος
 $\mu =$ Εκροές μερισμάτων εκτός χώρας
 $\pi =$ Αξία πώλησης

8. Πλεονεκτήματα της πρότασης

1. Ο δείκτης της ΕΠΑ από ποσοτικό στοιχείο μετατρέπεται σε πολιτικό πρόταγμα. Επαναφέρει και επανατοποθετεί την ανάπτυξη της εγχώριας παραγωγής σε ζήτημα που αφορά ολόκληρη την κοινωνία, όπως συνέβαινε σε όλη την ιστορία του Ελληνικού Έθνους.
2. Επιτρέπει και επιβραβεύει την αυτενέργεια των παραγωγών στη δημιουργία τελικού εγχώριου προϊόντος, πέρα και πάνω από τις όποιες κρατικές τομεακές στρατηγικές και εξειδικεύσεις.
3. Επικεντρώνει στην ενδογενή ανάπτυξη, μέσω της δημιουργίας προϊόντων εγχώρια κατασκευαζόμενων **με οιονδήποτε τρόπο.**
4. Η ενίσχυση στις επιχειρήσεις γίνεται **με βάση τις πραγματικές πωλήσεις των προϊόντων τους και όχι με βάση της προθέσεις.**
5. Καταργεί την αναγκαστική προσφυγή σε τραπεζικά ιδρύματα για την έκδοση εγγυητικής.
6. Απαλλάσσει τις επιχειρήσεις από την υποχρέωση υποβολής κοστοβόρων επιχειρησιακών σχεδίων.
7. Εξαλείφει τη γραφειοκρατία και τη διαφθορά. Δεν χρειάζονται πλέον οι διάφοροι δημόσιοι φορείς, επιτροπές, σύμβουλοι και παρατρεχάμενοι.
8. Επιβραβεύει τη δημιουργία φορολογητέων κερδών, μια και αυτά συντελούν στη μεγέθυνση του δείκτη της ΕΠΑ.
9. Η ενίσχυση βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια και δεν εξαρτάται από εξωτερικούς παράγοντες, όπως το χρόνο της καταβολής αυτής, ώστε αυτή να παράγει άμεσα αποτελέσματα στη λειτουργία της επιχείρησης.
10. Οι ελαφρύνσεις είναι **αναλογικές**, σύμφωνα με τις πωλήσεις του συγκεκριμένου προϊόντος, **δυναμικές** και όχι στατικές, δηλαδή υπολογίζονται ανά έτος και όχι όπως με τον παρόντα νόμο άπαξ ανά επένδυση.
11. Δεν επιβαρύνει τη δημοσιονομική θέση της χώρας, ενώ η ίδια παροχή της ενίσχυσης δεν επηρεάζεται από την κατάσταση ρευστότητας του δημοσίου.
12. Δημιουργείται ηλεκτρονικό σύστημα καταγραφής πρωτογενών κοστολογικών στοιχείων για κάθε επιχείρηση που παράγει εγχώρια προϊόντα, με σκοπό την περαιτέρω επεξεργασία και αξιοποίησή τους για την δημιουργία δημόσιων πολιτικών.

13. **Δημιουργείται σήμα στην ετικέτα** κάθε προϊόντος με την αναγραφή του ποσοστού της ΕΠΑ. Με αυτόν τον τρόπο ο καταναλωτής θα γνωρίζει και θα επιλέγει, όχι μόνο με το κριτήριο της τιμής, αλλά και του ποσοστού της εγχώριας κατασκευής.
14. Δημιουργείται **Δημόσιος Κανονισμός Προμηθειών** με βασικό κριτήριο τον Δείκτη της ΕΠΑ.

9. Αναγκαιότητα υιοθέτησης ενός ενδογενούς παραγωγικού μοντέλου.

Σήμερα η οικονομική, και όχι μόνο, κρίση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοναδική ευκαιρία, για να εξετάσουμε τις πραγματικές αιτίες της «κακοδαιμονίας» μας και επιτέλους να σταθούμε **στ' αλήθεια στα δικά μας πόδια, δηλαδή στη δική μας παραγωγική υπόσταση και αυτοδυναμία.**

Είμαστε μία μικρή χώρα και μπορούμε να κάνουμε θαύματα, εκεί που οι άλλοι σήμερα αδυνατούν λόγω μεγέθους και μιας βιομηχανικής αντίληψης που βασίζεται στο ήδη ξεπερασμένο βιομηχανικό μοντέλο του 18ου αιώνα. Εκεί έγκειται η δυνατότητα μας να υπερβούμε την κρίση.

Η μικρή ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής καθιστά εδώ εφικτή τη συγκρότηση ενός εναλλακτικού παραγωγικού τομέα τεχνολογικής αιχμής και μικρού μεγέθους σε παγκόσμια κλίμακα, που **εκμεταλλεύεται τις ρωγμές και τα κενά του μαζικού μοντέλου.**

Αυτός ο τομέας, λόγω ακριβώς του μικρού του μεγέθους, δεν αφορά σήμερα τις προτεραιότητες του παγκοσμιοποιημένου κεφαλαίου, το οποίο στρέφεται αποκλειστικά σε μεγάλες επενδύσεις έντασης κεφαλαίου και αντίστοιχου οικονομικού αποτελέσματος.

Είναι ένας δρόμος εναλλακτικός στον κυρίαρχο, που **δεν αφορά καθόλου κεφάλαια, ξένες επενδύσεις, χωροταξικά σχέδια, υπερτοπικές συγκεντρώσεις, μεγαλεπήβολα και έξω από μας μεγέθη.**

Η συναίσθηση της ζωτικής για τη χώρα μας σήμερα κρισιμότητας μιας τέτοιας παραγωγικής κατεύθυνσης, οδηγεί στην εξίσου ζωτική ανάγκη προστασίας των ανθρώπινων πόρων που θα την στηρίξουν, δηλαδή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, των αυτοαπασχολούμενων παραγωγών, των μαστόρων - τεχνικών και του επιστημονικού δυναμικού της χώρας.

Η μέγιστη δυστυχία του τόπου προκύπτει από το γεγονός ότι η πλειοψηφία του πολιτικού προσωπικού της χώρας μας δεν γνωρίζει τίποτε για τις παραγωγικές δυνατότητες της πατρίδας μας, και επομένως αδυνατεί να καταλάβει την ενδογενή ανασυγκρότηση και τη δημιουργία ελληνικού προϊόντος με υψηλή προστιθέμενη αξία. Αναζητά εναγωνίως την λύση των προβλημάτων μας σε εξωγενείς και μόνον παράγοντες. Μικρή σημασία έχει αν οι παράγοντες αυτοί ονοματίζονται Αγορές ή Ευρώπη των λαών.

Σχέδιο παραγωγής ενδογενούς πλούτου δεν φαίνεται στον ορίζοντα. Εθνικό παραγωγικό όραμα και κατά συνέπεια εθνικό όραμα δεν υφίσταται. Αυτό συνιστά και την δραματική έλλειψη εθνικής παραγωγικής στρατηγικής, είτε στα πλαίσια του ευρώ είτε και εκτός αυτού.

Σε μια χώρα με ανεργία που φθάνει στο 27%, με σοβαρή υπογεννητικότητα, με χρεοκοπημένη οικονομία του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, με μοναδικό σκοπό την αύξηση των φορολογικών εσόδων, χωρίς να έχει σχέδιο, όραμα και ελπίδα για το αύριο, καμία ανακεφαλαίωση των τραπεζών, κανένα συνταξιοδοτικό σχέδιο και κανένα κούρεμα του δημόσιου χρέους δεν πρόκειται να σταματήσει τη διάλυση αυτής της ίδιας της χώρας και την απώλεια της όποιας εναπομείνουσας εθνικής μας ανεξαρτησίας.

10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Περιγραφή και υπολογισμός του Δείκτη της Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας, ΕΠΑ.

Η σημασία της ΕΠΑ

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν μιας οικονομίας (ΑΕγχΠ) αντιπροσωπεύει το άθροισμα της προστιθέμενης αξίας από όλους τους παραγωγούς του. Η προστιθέμενη αξία είναι η ακαθάριστη αξία της παραγωγής των παραγωγών μείον την αξία των ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών που καταναλώνονται κατά την παραγωγή, πριν από τον υπολογισμό της ανάλωσης πάγιου κεφαλαίου στην παραγωγή. Η συνεισφορά κάθε κλάδου στην παραγωγή της οικονομίας υπολογίζεται με βάση την προστιθέμενη αξία του κλάδου.

Κατ' αναλογία, σε επίπεδο επιχείρησης, η προστιθέμενη αξία μετρά τη συμβολή της επιχείρησης στην εγχώρια παραγωγή της χώρας.

Εξ ορισμού, η προστιθέμενη αξία μετρά επίσης τα ποσά που διαθέτει η επιχείρηση για να αμείψει την εργασία και το κεφάλαιο που κινητοποιήθηκαν για την παραγωγή αυτή.

Σύμφωνα με το Γραφείο Στατιστικών Απογραφών των ΗΠΑ^A (US Census Bureau) η προστιθέμενη αξία μιας επιχείρησης ορίζεται από την εξίσωση:

Π.Α. επιχείρησης = Αξία πωλήσεων - Κόστος πωληθέντων και υπηρεσιών τρίτων

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, η προστιθέμενη αξία μιας επιχείρησης είναι η συνολική συμβολή της εργασίας, του κεφαλαίου και της Διοίκησης στην αξία (τιμή) των πωλήσεων της επιχείρησης. Με τον ορισμό αυτό καλύπτεται ξεκάθαρα η συνολική συμβολή στην αξία του τελικού προϊόντος που επιτυγχάνεται από τον φυσικό μετασχηματισμό πρώτων και βοηθητικών υλών, ημικατεργασμένων προϊόντων και διαφόρων μερών-εξαρτημάτων που χρησιμοποιήθηκαν κατά την παραγωγική διαδικασία με την συμβολή των υπηρεσιών της εργασίας, του κεφαλαίου και της Διοίκησης της εξεταζόμενης επιχείρησης. Πιο γενικά, η ΠΑ «αντιπροσωπεύει το τι προσθέτει μια επιχειρηματική δραστηριότητα στις πρώτες ύλες που αγοράζει»^B.

Τονίζεται ότι η δέσμευση μιας χώρας στην ΕΠΑ έχει διαπιστωθεί στην πράξη, ότι δημιουργεί εξειδικευμένες δραστηριότητες για ανάπτυξη νέων προϊόντων και επενδυτικών έργων. Ακόμα και στις ΗΠΑ, κατ' εξοχήν οικονομία της αγοράς, τέτοιες δραστηριότητες χρηματοδοτούνται σε μεγάλο βαθμό από το Αμερικάνικο Δημόσιο^C.

Συνοπτικά, είναι γενικά αποδεκτό ότι για την μορφοποίηση αναπτυξιακής στρατηγικής, απαιτείται να γνωρίζουμε το περιεχόμενο του παραγόμενου μικρο-οικονομικού μεταποιητικού προϊόντος σε ΕΠΑ και να χρησιμοποιούμε το περιεχόμενο αυτό στην χρηματοδότηση των ΜΜΕ. Υπάρχει πληθώρα αναφορών¹² ως προς το ότι ένας υγιής μεταποιητικός τομέας μιας εθνικής

¹² Έχει διαπιστωθεί ότι:

1. υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους του μεταποιητικού τομέα και του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης,
2. η επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης συνοδεύεται από την αύξηση των μεριδίων της βιομηχανίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) και την απασχόληση, και
3. οι χώρες με εξαγωγικούς τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας συνήθως απολαμβάνουν ταχύτερους ρυθμούς αύξησης τόσο των εξαγωγών όσο και του ΑΕΠ (Weiss J., 2011 *The Economics of Industrial Development*. London and New York: Routledge).

ΚΕΠΕ *Εξελίξεις και προοπτικές της μεταποίησης στην Ελλάδα*. Αθήνα Ιανουάριος 2016.

οικονομίας είναι το κλειδί για την δημιουργία τεχνολογίας και απεξάρτησης της εθνικής οικονομίας από τον τοκογλυφικό ξένο δανεισμό του Δημοσίου, ενώ αποτελεί προϋπόθεση για να σταθεί η Ελλάδα στην Ευρώπη ως ισότιμο μέλος και όχι ως επαίτης, όπως είναι σήμερα.

Αυτή είναι και η ουσία ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου.

Ο Δείκτης ΕΠΑ υπολογίζεται βάσει του παρακάτω τύπου:

$$\text{Δείκτης ΕΠΑ} = 100 \cdot \frac{(a+b+g+d+e+st+h+k-m)}{\rho} \quad \text{όπου:}$$

α = Αξία πρώτων και βοηθητικών υλών που παράγονται εγχωρίως.

1. Πρώτες ύλες είναι τα υλικά εκείνα τα οποία μετασχηματιζόμενα δίδουν το τελικό προϊόν και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτού (π.χ. η πρώτη ύλη του προϊόντος «άξονας» είναι ο χάλυβας σε μορφή ράβδου ενώ οι πρώτες ύλες του προϊόντος «ελαστικό πέλμα» είναι οι κόκκοι καουτσούκ και διάφορες άλλες χημικές ύλες).
2. Βοηθητικές ύλες είναι τα υλικά που δεν θεωρούνται πρώτες ύλες, πλην όμως είναι απαραίτητα, καθ' όσον συμβάλλουν κατά την παραγωγική διαδικασία στη διαμόρφωση του προϊόντος.
3. Εάν η πρώτη ύλη είναι εισαγόμενη και επιδέχεται κάποια μορφή προεπεξεργασίας από την εγχώρια βιομηχανία, για τη συγκεκριμένη πρώτη ύλη απαιτείται να διαπιστωθεί η ΕΠΑ που επιτυγχάνεται στο εργοστάσιο του προμηθευτή, προκειμένου να υπολογισθεί η αξία της για να ληφθεί υπόψη στον προσδιορισμό του τελικού Δείκτη ΕΠΑ.
4. Εάν η πρώτη ύλη είναι προέλευσης εξωτερικού (απόκτηση απ' ευθείας από το εξωτερικό ή μέσω εγχώριου προμηθευτή) και δεν επιδέχεται καμία μορφή επεξεργασίας από την εγχώρια βιομηχανία, **δεν λαμβάνεται υπόψη στον τύπο υπολογισμού του δείκτη ΕΠΑ.**
5. Ο υπολογισμός της αξίας των ελληνικών πρώτων υλών γίνεται με βάση τα τιμολόγια αγοράς αυτών (καθαρή αξία μονάδας **επί** απαιτούμενη ποσότητα **συν** αποδεκτό ποσοστό «φύρας» που προβλέπεται βάσει προδιαγραφών).
6. Ανάλογα υπολογίζεται και η αξία των ελληνικών βοηθητικών υλών (στην περίπτωση αυτή δεν υπολογίζεται ποσοστό «φύρας»).

β = Αξία ημικατεργασμένων ή ημιτελών προϊόντων και «μερών» που παράγονται εγχωρίως.

1. Ημικατεργασμένα ή ημιτελή προϊόντα είναι εκείνα που δεν έχουν υποστεί την απαραίτητη κατεργασία για διαμόρφωση τελικού προϊόντος αλλά βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο παραγωγής.
2. Η εταιρεία είναι υποχρεωμένη, εάν υπάρχει υποκατασκευαστικό έργο, να συμπληρώνει το συντελεστή β μόνο με το ποσό το οποίο ανταποκρίνεται στην ΕΠΑ του υποκατασκευαστικού έργου (αυτό θα της γίνεται γνωστό από τον υποκατασκευαστή με υπεύθυνη δήλωση). Ο έλεγχος του ποσού αυτού θα γίνεται από την εκάστοτε αρμόδια επιτροπή στις εγκαταστάσεις του υποκατασκευαστή.
3. Η αξία των ημικατεργασμένων ή ημιτελών προϊόντων και εξαρτημάτων, τα οποία κατασκευάζονται σε υποκατασκευαστή, υπολογίζεται λαμβανόμενης υπόψη της επιτυγχανόμενης ΕΠΑ των εν λόγω προϊόντων στο εργοστάσιο του υποκατασκευαστή (η ΕΠΑ ελέγχεται όπως και του κύριου κατασκευαστή).
4. Τα ημικατεργασμένα ή ημιτελή προϊόντα και εξαρτήματα που είναι εξ ολοκλήρου προέλευσης εξωτερικού (απόκτηση απ' ευθείας από το εξωτερικό ή μέσω εγχώριου προμηθευτή) δεν λαμβάνονται υπόψη στον τύπο υπολογισμού του Δείκτη ΕΠΑ.

$\gamma =$ Αξία των ειδών που περιλαμβάνονται στα α και β παραπάνω και είναι ελληνικής κατασκευής, με τη διαφορά ότι πρόκειται για μονάδες έμμεσου κόστους, δηλαδή για υλικά που χρησιμοποιούνται και σε άλλες γραμμές παραγωγής.

Στην περίπτωση αυτή, προσμετράται το 35% του κόστους ή το ποσοστό πιστοποιημένης ΕΠΑ, επί τον συντελεστή κατανομής κόστους λ (cost driver). Εάν πρόκειται για υπηρεσίες παρεχόμενες από εγχώρια εταιρεία, σχετικές με την ανάπτυξη - κατασκευή του σχετικού προϊόντος, αναγνωρίζεται το 100% του τιμολογίου προ ΦΠΑ, επί τον συντελεστή κατανομής κόστους λ. Ο συντελεστής αυτός ορίζεται ως ο λόγος της συμβατικής τιμής (τιμής πώλησης) του τιμολογίου, αφαιρουμένων των κρατήσεων και προ ΦΠΑ, του παραδοτέου προϊόντος, του οποίου υπολογίζεται η ΕΠΑ, δια του κύκλου εργασιών της εγχώριας Βιομηχανίας – Βιοτεχνίας, της τρέχουσας ή της προηγούμενης χρήσης

$\lambda = \frac{\text{Συμβατική Αξία Παραδοτέου Προϊόντος} - \text{Κρατήσεις}}{\text{Κύκλος Εργασιών Εταιρείας}}$
--

Ειδικότερα:

1. Στην περίπτωση που το κόστος των πάσης φύσεως ειδών - υπηρεσιών (εισαγομένων ή προμηθευόμενων από υποκατασκευαστές) είναι μεγαλύτερο από 50% της αξίας της πώλησης του προϊόντος, ο αριθμητής του συντελεστή λ προκύπτει από τη διαφορά της τιμής πώλησης μείον το κόστος των εισαγομένων ή προμηθευόμενων από υποκατασκευαστές υλικών και υπηρεσιών.
2. Η μέγιστη τιμή που μπορεί να λάβει ο συντελεστής λ είναι 1.

δ = Άμεσα-Έμμεσα εργατικά

1. Ως άμεσα εργατικά λογίζεται το σύνολο των μισθών και ημερομισθίων, οι επιβαρύνσεις και οι εισφορές του επιστημονικού και εργατοτεχνικού προσωπικού που αντιστοιχούν στην παραγωγή των υπό προμήθεια προϊόντων.
2. Είναι ευνόητο ότι το σύνολο «μισθοί-ημερομίσθια» πρέπει να προκύπτει από ανάλυση των εργατοωρών που αναλώθηκαν για την παραγωγή του συμβατικού προϊόντος κατά κατηγορία τεχνιτών και φάσεων παραγωγής, οι οποίες τεκμηριώνονται από τα επίσημα βιβλία μισθοδοσίας της επιχείρησης.
3. Ως έμμεσα εργατικά λογίζεται το σύνολο των μισθών και ημερομισθίων, οι επιβαρύνσεις και οι εισφορές του επιστημονικού και του εργατοτεχνικού προσωπικού που αντιστοιχούν στον έλεγχο και τη συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού, στο σχεδιασμό πρωτότυπου προϊόντος, στον ποιοτικό έλεγχο, στις μεταφορές και στην αποθήκευση των υπό προμήθεια προϊόντων. Οι δαπάνες μισθοδοσίας τεκμηριώνονται από τα επίσημα βιβλία μισθοδοσίας της επιχείρησης.
4. Στα έμμεσα εργατικά υπολογίζεται και η τυχόν παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται από υποκατασκευαστές (π.χ. ποιοτικός έλεγχος).
5. Για τον υπολογισμό των άμεσων-έμμεσων εργατικών λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:
 - (α) Ο χρόνος παραγωγής (χρόνος έναρξης και λήξης της παραγωγικής διαδικασίας της συγκεκριμένης σύμβασης).
 - (β) Οι φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας (άμεσης-έμμεσης εργασίας).
 - (γ) Οι αναλωθείσες εργατοώρες (ΕΩ) ανά φάση παραγωγικής διαδικασίας.
 - (δ) Η αξία της άμεσης και έμμεσης εργατο-ώρας (ΕΩ), η οποία υπολογίζεται από τα βιβλία της εταιρείας.
 - (ε) Τα άμεσα και έμμεσα εργατικά που πραγματοποιούνται στις εγκαταστάσεις του προμηθευτή προκύπτουν από τον πολλαπλασιασμό του αριθμού των εργατοωρών της παραγράφου (γ) με την αξία της εργατο-ώρας (ΕΩ) της παραγράφου (δ).

(στ) Σε περίπτωση που υπάρχει και παροχή υπηρεσιών [παράγραφος (4)] που πραγματοποιούνται από υποκατασκευαστές (ποιοτικός έλεγχος), η αξία αυτών προστίθεται στο παραπάνω αποτέλεσμα, προκειμένου να διαμορφωθεί το τελικό ποσό των άμεσων-έμμεσων εργατικών.

ε = Διοικητικές αμοιβές

1. Ως διοικητικές αμοιβές λογίζεται το σύνολο των μισθών και οι επιβαρύνσεις- εισφορές για το διοικητικό προσωπικό (Γραμματείας-Λογιστηρίου) της επιχείρησης, σύμφωνα με τα επίσημα βιβλία μισθοδοσίας της επιχείρησης.
2. Για τον υπολογισμό των διοικητικών αμοιβών λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:
 - (α) Ο χρόνος παραγωγής (χρόνος έναρξης και λήξης της παραγωγικής διαδικασίας).
 - (β) Ο Συντελεστής εργατοωρών [$\Sigma(E\Omega)$] (άμεσων-έμμεσων εργατικών) που υπολογίζεται με τον παρακάτω τύπο:

$$\Sigma(E\Omega) = \left\{ \left[\text{Σύνολο } E\Omega(\text{άμεσων-έμμεσων}) \text{ αναλωθεισών στο υπόψη έργο} \right] / \left[\text{Γενικό σύνολο } E\Omega(\text{άμεσων-έμμεσων}) \text{ αναλωθεισών στο χρονικό διάστημα που διαρκεί το υπόψη έργο} \right] \right\}$$

- (γ) Οι αμοιβές του διοικητικού προσωπικού από την ημερομηνία της υπογραφής της σύμβασης μέχρι και της ολοκλήρωσης αυτής, βάσει των βιβλίων της εταιρείας (μισθοδοτικές καταστάσεις).
3. Οι διοικητικές αμοιβές προκύπτουν από τον πολλαπλασιασμό του ποσού της παραγράφου ε(2)(γ) με το $\Sigma(E\Omega)$ [παράγραφος ε(2)(β)].
4. Οι διοικητικές αμοιβές σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 25% των άμεσων-έμμεσων εργατικών (παράγραφος δ).

στ = Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα

1. Ως Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα (ΓΒΕ) θεωρούνται:
 - (α) Οι πάσης φύσεως παροχές τρίτων που προβλέπονται στην ομάδα 6 του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (ΓΛΣ), όπως: ηλεκτρική ενέργεια, νερό, τηλέφωνο, FAX, ενοίκια, ασφάλιστρα, επισκευές-συντηρήσεις, κτλ.
 - (β) Οι δαπάνες διαφόρων εξόδων που προβλέπονται στην ομάδα 6 του ΓΛΣ, όπως: έξοδα μεταφορών, ταξιδιών και διαφημίσεων στον τύπο, έξοδα για αγορές εντύπων - γραφικής ύλης και υλικών άμεσης ανάλωσης (καύσιμα - λοιπά υλικά θέρμανσης), έξοδα δημοσιεύσεων, κτλ.

2. Τα ΓΒΕ προκύπτουν από τον πολλαπλασιασμό του $\Sigma(\text{ΕΩ})$ [παράγραφος ε(2)(β)] με το σύνολο των παραπάνω δαπανών-παροχών από την έναρξη της παραγωγικής διαδικασίας έως και τη λήξη αυτής.

$\eta =$ Κόστος αποσβέσεων που προσμετράται στην ΕΠΑ

1. Το φορολογικό κόστος αποσβέσεων των κτιριακών εγκαταστάσεων της εταιρείας που συμμετέχουν στη γενική λειτουργία της. Το προσμετρούμενο ποσό στην ΕΠΑ, προκύπτει από το γινόμενο του φορολογικού κόστους απόσβεσης των κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως προκύπτει από τα επίσημα βιβλία της εταιρείας, επί τον ανωτέρω συντελεστή λ.
2. Το φορολογικό κόστος απόσβεσης κεφαλαιοποιημένων υλικών ή άυλων ακινητοποιήσεων που είναι αποδεδειγμένα εγχώριας προέλευσης ή ανάπτυξης.
 - a. Όταν το εν λόγω κόστος είναι έμμεσο, το προσμετρούμενο ποσόν στην ΕΠΑ είναι το φορολογικό κόστος απόσβεσης τους, όπως αυτό προκύπτει από τα επίσημα βιβλία της εταιρείας, επί τον ανωτέρω συντελεστή λ.
 - b. Όταν το εν λόγω κόστος είναι άμεσο, το προσμετρούμενο ποσόν στην ΕΠΑ είναι το φορολογικό κόστος απόσβεσης τους, όπως αυτό προκύπτει από τα επίσημα βιβλία της εταιρείας.
3. Δεν προσμετρώνται στο κόστος της ΕΠΑ αποσβέσεις που αφορούν σε πάσης φύσεως εισαγόμενα κεφαλαιοποιημένα στοιχεία.

$\kappa =$ Το προσμετρούμενο ποσό στην ΕΠΑ, που αφορά το καθαρό προ φόρων κέρδος στη συγκεκριμένη αξία του πωληθέντος προϊόντος.

Σε κάθε περίπτωση, το ποσό αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέσο ποσοστό καθαρού προ φόρων κέρδους της εταιρείας κατά την τελευταία τριετία. Στην περίπτωση πρώτου χρόνου λειτουργίας, ο υπολογισμός του μέσου ποσοστού καθαρού προ φόρων κέρδους της εταιρείας θα γίνεται με βάση τον πρώτο επίσημο Ισολογισμό της εταιρείας. Όταν η εταιρεία εμφανίζει ζημίες, το προσμετρούμενο ποσό στην ΕΠΑ είναι μηδέν (0).

$\mu =$ Εκροές μερισμάτων εκτός χώρας

Όλες οι τραπεζικές κινήσεις προς το εξωτερικό που αφορούν μερίσματα των μετόχων.

$\pi =$ Αξία πώλησης

Η αξία (χωρίς το ΦΠΑ και τυχόν κρατήσεις) πώλησης του παραδοτέου προϊόντος.

Προϊόν το οποίο δεν επιδέχεται καμία επεξεργασία στις εγκαταστάσεις της εγχώριας επιχείρησης θεωρείται εισαγόμενο προϊόν και, ως εκ τούτου, κόστη που αφορούν έμμεσα εργατικά - διοικητικές αμοιβές - ΓΒΕ και αποσβέσεις δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον προσδιορισμό του Δείκτη ΕΠΑ στο συγκεκριμένο προϊόν.

Σημείωση:

Η παραπάνω μορφή του τύπου για τον Δείκτη ΕΠΑ χρησιμοποιείται και στον στατιστικό χειρισμό της Προστιθέμενης Αξίας ως Δείκτη στη μεταποίηση από τις Στατιστικές Υπηρεσίες των ΗΠΑ^D.

Αναφορές

- ^A **UNDP (2008)**. *Creating Value for All: Strategies for Doing Business with the Poor*.
- ^B **Victoria Salin, Juan A. Atkins, and Omar Salame (2002)**. *Value Added in Food Manufacturing and Retailing: A Ratio Analysis of Major U.S. States Agricultural Economics*, available in <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/27619/1/33010136.pdf> (28 September 2015)
- ^C **Nichols, John and H.L. Goodwin (1993)**. *Value Added: What is it?* Speech at the 30th annual meeting of the Texas Section of the American Society of Agricultural Engineers, October 20. και **Holcomb, Rodney (2001)**. *Value Added Products, Inc.: An Interdisciplinary Approach to Product and Industry Development*. Seminar at Texas A&M University, September 21.
- ^D **United States Census Bureau (1999)**. “Texas” 1997 Economic Census, May. (Ως παράδειγμα μεταξύ άλλων, για τον κλάδο των τροφίμων βλέπε την αναφορά [σελ. 6], όπου εισάγεται ο Δείκτης Εγχώριας Προστιθέμενης Αξίας για τον κλάδο των μεταποιημένων τροφίμων και ερμηνεύεται ως «πόσα δολάρια ΠΑ παράγονται για κάθε δολάριο παραδοτέου προϊόντος μεταποιημένων τροφίμων»).